

**УДК 81'322.4**

**Дзецина К. О.,  
студентка,  
Національний університет «Запорізька політехніка»**

**Підгорна А. Б.,  
кандидат філологічних наук, доцент,  
доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»,  
Національний університет «Запорізька політехніка»**

### **ВИКОРИСТАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ У РОБОТІ З ТЕХНІЧНИМИ ТЕКСТАМИ**

Машинний переклад є одним із найважливіших досягнень сучасної лінгвістики та інформаційних технологій. Під поняттям «машинний переклад» розуміють переклад текстів з однієї природної мови на іншу за допомогою комп'ютера [1]. У контексті глобалізації, цифровізації та зростання обсягів технічної документації машинний переклад стає

невід'ємним інструментом міжмовної комунікації, особливо в науково-технічній сфері. Водночас постає питання про якість таких перекладів та доцільність їх використання в професійному середовищі.

Серед сучасних систем машинного перекладу найпопулярнішими є Google Translate, DeepL, ChatGPT. Вони використовують технології статистичного та нейронного перекладу, що дозволяє досягати вищої точності результатів. Такий переклад дозволяє зрозуміти загальний зміст оригіналу, проте не забезпечує повної адекватності перекладу і потребує редагування. У перекладі часто трапляються граматичні, лексичні й стилістичні помилки, що особливо помітно в науково-технічних текстах, де точність грає ключову роль. Труднощі також становлять загальноновживані слова, що набувають спеціального значення у науково-технічних текстах. Наприклад, іменник «*candidate*» може перекладатися по-різному залежно від контексту: «*structural candidate*» – «структурний варіант», «*candidate solutions*» – «види можливих рішень», «*information candidate*» – «засіб інформації». Подібна варіативність вимагає від перекладача не лише знання мови, а й професійної компетенції в галузі.

Науковці виокремлюють проблеми машинного перекладу науково-технічних текстів, які проявляються на різних лінгвістичних рівнях: графічному, лексичному, синтагматичному. Проблеми на графічному рівні виникають під час аналізу тексту і мають технічний характер. Вони пов'язані з використанням різних графічних символів, а також із наявністю орфографічних помилок у тексті. Лексичні проблеми зумовлені недостатнім обсягом лексикону та контексту, який може зрозуміти машина, а також формальною та семантичною варіативністю лексики. Синтагматичні проблеми пов'язані з інтерпретацією зв'язків між одиницями словосполучень і речень у мові перекладу [2, с. 151].

З метою перевірки зазначених теоретичних положень було проведено порівняльний аналіз перекладів, виконаних за допомогою ChatGPT, Google Translate і DeepL, на матеріалі фрагмента технічного тексту з української на англійську: «*Хвильова передача складається з гнучкого зубчастого віня, з'єданого з веденим валом і zdeформованого генератором хвиль, на якому розміщений гнучкий підшипник. Гнучкий зубчастий вінець у zdeформованому стані входить у зачеплення з двох діаметрально протилежних боків із нерухомим жорстким зубчастим вінцем, який розміщений у корпусі передачі і має внутрішні зубці*». Найсуттєвіші розбіжності стосуються перекладу ключового елемента «*гнучкий зубчастий вінець*»: Google Translate запропонував найбільш точний варіант «*flexible ring gear*», який відповідає стандартам машинобудівної термінології, ChatGPT та DeepL обрали менш точні

відповідники: «*toothed rim*» та «*gear rim/ring*» відповідно. Щодо загального терміна «*хвильова передача*», Google Translate та DeepL обрали «*wave transmission*», що є кращим за «*wave gear drive*» від ChatGPT. Що стосується структури речень та стилю, ChatGPT продемонстрував найвищу стилістичну ідіоматичність, скоротивши українське підрядне речення «...на якому розміщений гнучкий підшипник» до лаконічного дієприкметникового звороту «*equipped with a flexible bearing*». Google Translate та DeepL зберегли більш буквальну структуру «*on which a flexible bearing is placed*», що не є природнім для англійської мови. Однак DeepL та ChatGPT краще впоралися з прийменником при описі зачеплення, використовуючи «*engages on two diametrically opposite sides*» замість некоректного «*engages from*» (Google Translate). Таким чином, впливає парадоксальний висновок – Google Translate є сильним у термінологічній точності, ChatGPT є сильнішим у стилістичній обробці та створенні природнішого технічного тексту. DeepL демонструє високу якість стилю у другій частині речення, обравши кращі прийменники та дієслова (*meshes, located*), однак без стислого синтаксису та точності термінології.

Використовуючи машинний переклад у роботі з технічними текстами, необхідно дотримуватися деяких порад: обирати найефективнішу систему перекладу у відповідності до поставленої мети (Google Translate краще працює з термінологією, короткими реченнями; DeepL зберігає граматичну правильність і природність англійського синтаксису; ChatGPT доцільно використовувати для пояснення термінів, уточнення контексту), використовувати спеціальні глосарії та словники, застосовувати принцип пост-редагування (перечитувати текст, вносити корективи). Доречним також вважаємо порівнювати варіанти, надані різними системами, та обирати найкращий.

Отже, використання машинного перекладу при роботі з технічними текстами має очевидні переваги – швидкість, доступність, можливість обробки великої кількості інформації, але є і суттєві недоліки – неоднозначність термінів, втрата контексту, необхідність в пост-редагуванні. Машинний переклад не може повністю замінити людину, але може стати ефективним допоміжним інструментом у роботі перекладача.

### Література

1. Клименко Н. Ф. Машинний переклад. *Енциклопедія сучасної України* / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк. Київ, 2018. URL: <https://esu.com.ua/article-67256> (дата звернення: 23.10.2025).

2. Шилінська І. Ф., Кузів М. З. Використання систем машинного перекладу під час навчання перекладу науково-технічних текстів. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2022. Т. 2, № 53. С. 149–152.